

GDAŃSK

edukacja

do

kultury

GDAŃSK

klasy szkół
ponadpodstawowych

Jednostka w historii

Bohaterowie Andrzeja Wajdy w filmie *Człowiek z żelaza* i gdańska rewolucja wolnościowa

AUTORKA SCENARIUSZA:

Agnieszka Tomasik

edukacja
filmowa

edukacjadokultury.gdansk.pl

TEMAT ZAJĘĆ:

Jednostka w historii

Bohaterowie Andrzeja Wajdy w filmie Człowiek z żelaza i gdańska rewolucja wolnościowa

edukacja

do

kultury

GDAŃSK

ZAKRES TEMATYCZNY:

film

ODBIORCY:

klasy szkół ponadpodstawowych

PRZEDMIOTY:

język polski, godzina wychowawcza,
historia, etyka, filozofia

90
minut

UWAGA: można zaplanować analizę filmu Wajdy po realizacji materiału z romantyzmu jako kontekst do wątków romantycznych w kulturze polskiej. Wówczas nauczyciel może wykorzystać wariant scenariusza zapisany w ostatnim punkcie **7.**, a temat lekcji sformułować jako: Wątki romantyczne w filmie *Człowiek z żelaza* Andrzeja Wajdy.

TREŚCI Z PODSTAWY PROGRAMOWEJ

Rozwijanie narzędzi myślowych umożliwiających uczniom obcowanie z kulturą i jej rozumienie; czytanie – umiejętność łącząca zarówno rozumienie sensów, jak i znaczeń symbolicznych wypowiedzi; kluczowa umiejętność lingwistyczna i psychologiczna prowadząca do rozwoju osobowego, aktywnego uczestnictwa we wspólnocie, przekazywania doświadczeń między pokoleniami; umiejętność samodzielnego docierania do informacji, dokonywania ich selekcji, syntezy oraz wartościowania, rzetelnego korzystania ze źródeł; umiejętność współpracy w grupie.

METODY PRACY

- ◆ praca z filmem
- ◆ praca w grupach

MATERIAŁY

- ◆ film *Człowiek z żelaza*, reż. Andrzej Wajda
- ◆ film i materiały ECS o Andrzeju Wajdzie (Notatnik)

- ◆ fotografie – kadry z filmu
- ◆ plakaty: *Człowiek z żelaza* Andrzeja Pągowskiego i *Człowiek z żelaza* Rafała Olbińskiego
- ◆ infografika rutyny myślenia krytycznego *Widzę – Myślę – Zastanawiam się* (→ **MATERIAŁY [2]**)

MATERIAŁY UZUPEŁNIAJĄCE

- ◆ teksty źródłowe z filozofii Georga Wilhelma Friedricha Hegla

PRZEBIEG ZAJĘĆ

DWA WARIANTY LEKCJI:

- A. Nauczyciel/nauczycielka wyświetla film: ecs.gda.pl/czlowiekkzelaza i materiały ECS na temat filmu *Człowiek z żelaza* (w ramach np. całonijnowego projektu).
- B. Uczniowie i uczennice wcześniej w ramach kształcenia wyprzedzającego, zapoznają się z filmem i materiałami ze strony ecs.gda.pl/czlowiekkzelaza w domu.

Po zapoznaniu się z materiałami krótka rozmowa o historycznych aspektach powstania filmu.

1. Projekcja filmu

W trakcie oglądania filmu Andrzeja Wajdy pt.: *Człowiek z żelaza* **uczniowie i uczennice** tworzą notatkę dotyczącą bohaterów filmowych – kto jest kim w filmie: postacie historyczne i fikcyjne.

2. Refleksje po projekcji

Nauczyciel/nauczycielka rozpoczyna od krótkiej rozmowy o wrażeniach uczniów i uczennic po obejrzeniu filmu. Następnie uczniowie i uczennice pracują w kilku grupach. Grupy **otrzymują po jednym z wybranych plakatów filmowych**:

- ◆ **Rafała Olbińskiego**

lub

- ◆ **Andrzeja Pągowskiego.**

Każda grupa pracuje zgodnie z poleceniem: **dokonajcie analizy i interpretacji plakatu. W jaki sposób artyści odczytują idee zawarte w dziele Andrzeja Wajdy?**

Można wykorzystać rutynę myślenia krytycznego: *Widzę – Myślę – Zastanawiam się* (→ **MATERIAŁY [2]**). Na początku uczniowie/uczennice wskazują fakty, czyli co **widzą**. Następnie odnoszą się do tego, co **myślą** o plakacie, czyli analizują, interpretują, mówią o swoich emocjach. W kolejnym etapie **zastanawiają się**, czyli snują refleksje i zadają pytania do analizowanego tekstu kultury – plakatu. Nauczyciel/nauczycielka na tablicy, w trzech kolumnach, hasłowo rozpisuje spostrzeżenia uczniów.

3. Prezentacja (na forum) interpretacji plakatów

Po 10 minutach **każda z grup przedstawia swoje interpretacje na forum klasy**. Grupy, które miały ten sam plakat, porównują swoje interpretacje. Wnioski przedstawione przez uczniów nauczyciel wykorzystuje w dalszej części lekcji. Mogą to być np. pojęcia: wolność, Polska, jednostka, społeczeństwo, naród, rana, krew, cierpienie, zniewolenie, inne.

4. Jednostka w małej i wielkiej historii

Nauczyciel/nauczycielka rozdaje fotografie bohaterów. Uczniowie i uczennice analizują historię każdego z bohaterów i jego stosunek do wydarzeń politycznych, wybory moralne i polityczne. Praca odbywa się w grupach, po około 15 minutach uczniowie i uczennice – na forum – relacjonują zebrane wspólnie informacje.

5. Dwa konteksty z filozofii F. Hegla

- ◆ pojęcie jednostki wobec historii
- ◆ pojęcie triady historycznej

W oparciu o te konteksty uczniowie i uczennice interpretują mechanizmy władzy i opozycji oraz roli jednostki w historii przedstawione w obrazie Wajdy, np. wg schematu:

teza + antyteza = synteza

świat PRL + ideały opozycji = III RP

6. Wycieczka: Gdańsk filmowy i współczesny – obraz miejsc i ludzi

W ostatniej części wariantywnie można odbyć wycieczkę do miejsc, gdzie dzieje się akcja filmu lub przeanalizować, jak w latach 80-tych wyglądał Gdańsk, a jak obecnie zmieniła się przestrzeń (przemiany przestrzeni są mocno uwarunkowane przemianami historycznymi i mocno akcentują zasadę syntezy u Hegla).

7. Wątki romantyczne w filmie

- A. Uczniowie i uczennice losują z koperty kartki z pojęciami związanymi z kulturą romantyczną, np. bohater romantyczny, miłość romantyczna, wolność, rana, bunt romantyczny, itd.
- B. Uczniowie i uczennice dobierają się w trzyosobowe grupy i analizują wybrane przez siebie wątki filmu w kontekście wylosowanych pojęć – przygotowują swoje autorskie interpretacje fragmentów/wątków z filmu, które rozpatrują w kontekście kultury romantycznej, odwołując się też do analogii z poznanej już lektury romantycznej.
- C. Uczniowie/uczennice po 20 minutach referują na forum swoje pomysły interpretacyjne, a pozostali komentują i oceniają trafność pomysłów.

UŻYTECZNE LINKI:

- ◆ filmpolski.pl/fp/index.php?film=121008
- ◆ wfdif.online/strefa-vod/fabu%C5%82a/cz%C5%82owiek-z-%C5%BCelaza
- ◆ adapter.pl/filmy/czlowiek-z-zelaza
- ◆ culture.pl/pl/dzielo/czlowiek-z-zelaza-rez-andrzej-wajda
- ◆ edukacjafilmowa.pl/wajda-od-a-do-z-wajda-i-so

Edukację filmową warto rozwijać poza szkołą. Skorzystaj z oferty edukacyjnej gdańskich instytucji kultury:

- ◆ Klub Żak
- ◆ Centrum Sztuki Współczesnej ŁAŹNIA
- ◆ Europejskie Centrum Solidarności
- ◆ Gdańska Galeria Miejska
- ◆ Gdański Archipelag Kultury
- ◆ Teatr Wybrzeże w Gdańsku

ODWIEDŹ NAS: edukacjadokultury.gdansk.pl

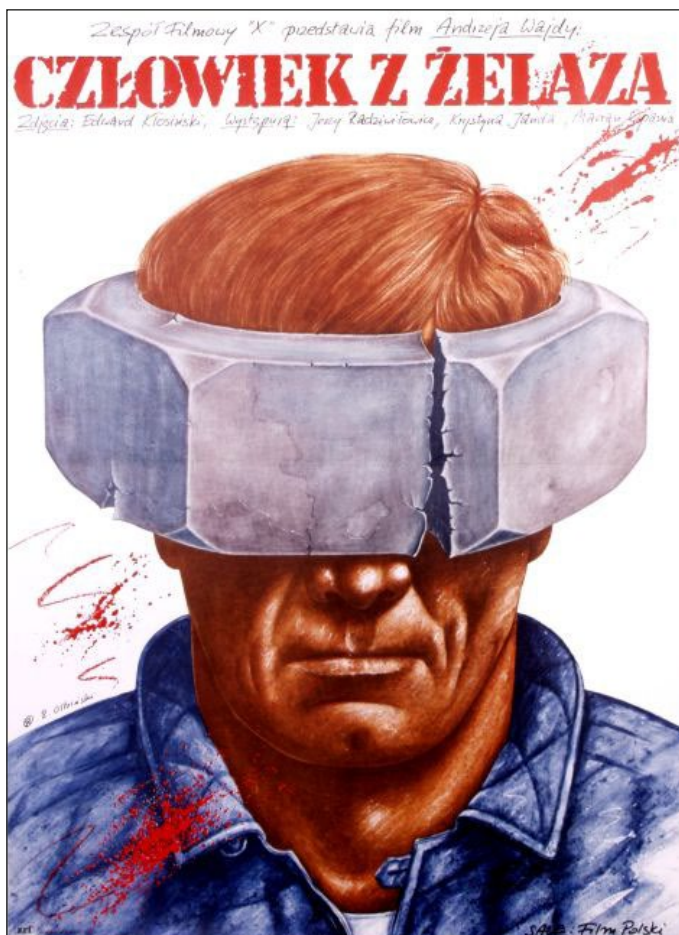
MATERIAŁY

1. Film: cda.pl/video/7062142c1
2. Rutyna myślenia krytycznego – *Widzę – Myślę – Zastanawiam się*
ŹRÓDŁO: [Myślenie Krytyczne \(mysleniekrytyczne.edu.pl\)](https://mysleniekrytyczne.edu.pl)
WIĘCEJ O RUTYNIE: [Myślenie Krytyczne na lekcjach j. angielskiego? | Myślenie Krytyczne \(mysleniekrytyczne.edu.pl\)](https://mysleniekrytyczne.edu.pl) Instytut Krytycznego Myślenia Niepubliczny ODN

WIDZĘ – MYŚLĘ – ZASTANAWIAM SIĘ

3. Plakaty do filmu Człowiek z żelaza w reż. A. Wajdy, autorstwa Rafała Olbińskiego i Andrzeja Pągowskiego

← Człowiek z Żelaza, plakat filmowy, autor: Rafał Olbiński

↓ Człowiek z Żelaza, plakat filmowy, autor: Andrzej Pągowski, źródło: pagowski.pl

BANK (DODATKOWYCH) POMYSŁÓW:

Praca z filmem jako projekt interdyscyplinarny pod hasłem: *Bunt w XX wieku – jednostka a państwo*. Połączenie projekcji filmu z analizą dzieła Wajdy, analizą plakatów i wycieczką po Gdańsku.

Prace twórcze, pisemne wokół tematu:

- ◆ Spacer po Gdańsku inspirowany filmem *Człowieka z żelaza*,
- ◆ Sprawozdanie z wycieczki,
- ◆ Esej: *Portret bohatera zbuntowanego* (w oparciu o różne teksty kultury),
- ◆ Poetyckie metafory o wolności jednostki (konkurs poetycki).

szkoła ponadpodstawowa ◆ FILM